

Endelhovenlaan 1, 3601 GR Maarssen
Postbus 1212, 3600 BE Maarssen
T 140346 F 0346 25 40 10
www.stichtsevecht.nl
info@stichtsevecht.nl

Raad van de gemeente Stichtse Vecht

Team
Audit Control/privacy
Behandeld door
Mathea Buckx
Direct nummer
140346
E-mail
info@stichtsevecht.nl

Datum

17 december 2019

Onderwerp

Interimcontrole accountant 2019

Bijlage(n)

1. Boardletter 2019

Ons kenmerk

Z/19/174184- D/19/164187

Uw kenmerk

*Bij beantwoording graag ons
kenmerk en datum vermelden.*

Beste leden van de gemeenteraad,

Bijgaand treft u de Boardletter 2019 van de accountant Publieke Sector Accountant (PSA) aan. In de Boardletter rapporteert de accountant zijn bevindingen uit de interimcontrole. De accountant voert de interimcontrole jaarlijks uit ter voorbereiding op de controle van de jaarrekening. Naast de bevindingen uit de controle bevat de Boardletter 2019 ook aanbevelingen voor de interne beheersomgeving en de financiële processen. Tevens zijn aandachtspunten voor de Jaarrekening 2019 opgenomen.

Nieuwe accountant

De interimcontrole 2019 is de eerste controle van de nieuwe accountant PSA. Om de overgang naar de nieuwe accountant en het proces van de eerste controle soepel te laten verlopen is ruim voor aanvang van de interimcontrole samen met PSA gestart met de kennismaking tussen accountant en organisatie. Dit heeft geresulteerd in een goede samenwerking en afstemming tijdens de interimcontrole zelf. De aanpak van de accountant kenmerkt zich door een risicobenadering, waarbij de interimcontrole gericht is op de analyse en evaluatie van de interne beheersomgeving en de daarin opgenomen maatregelen.

Belangrijkste bevindingen accountant

De belangrijkste bevindingen die de accountant naar aanleiding van de interimcontrole in de Boardletter 2019 benoemt, betreffen de volgende onderdelen:

1. Interne beheersing

De accountant constateert dat de gemeente Stichtse Vecht in de afgelopen jaren heeft geïnvesteerd in het opzetten en verbeteren van processen en interne controlemaatregelen, met als doel te komen tot een stabiele beheerssituatie en in control te komen en blijven. De accountant merkt op dat de nadruk daarbij lag op de uitkomsten van de verbijzonderde interne controle achteraf. De accountant geeft aan dat het, door het meer volwassen worden van de organisatie, van belang is de kwaliteitsbeoordeling mede te gaan baseren op een beoordeling van de controlemaatregelen die door de organisatie zelf reeds worden uitgevoerd om relevante risico's af te dekken: van repressieve controles met "bevindingen achteraf" naar zekerheid aan de voorkant. Deze (beoogde) kwaliteitsimpuls aan de organisatie vindt de accountant een goede ontwikkeling die past bij het beleid dat het college op termijn zelfstandig de rechtmatigheidsverantwoording moet afgeven.

Vanwege deze beoogde kwaliteitsimpuls hebben wij de afgelopen jaren het project Processen 2020 gestart, waarin processen worden geactualiseerd inclusief de benodigde beheersmaatregelen. De processen met hoog risico (op basis van risicoanalyse) worden nog in 2019 beschreven binnen dit project. Het project loopt door tot eind 2020. Doel van het project is een volledig actueel processen landschap dat deel uitmaakt van de reguliere bedrijfsvoering, waardoor het actueel en dynamisch blijft. Daarnaast is, gericht op de toekomstige rechtmatigheidsverantwoording een plan van aanpak opgesteld voor de op dat vlak te zetten stappen. Het meer in de lijn beleggen van controlemaatregelen, zoals de accountant aanbeveelt, vloeit uit deze beide projecten voort.

2. Kwaliteit (financiële) processen

In het dashboard op pag. 5 van de Boardletter kwalificeert de accountant de voor de jaarrekeningcontrole relevante processen. Deze zijn opgenomen, voor zover de accountant de processen bij de interimcontrole al in het geheel heeft kunnen beoordelen. De accountant heeft op dit moment nog niet voor alle processen een totaalbeeld.

Met name het proces Aanbesteden vindt de accountant nog niet voldoende preventief geborgd. Momenteel wordt het proces 'Aanbesteden en inkopen' beschreven. Dit proces hebben wij als één van de eerste opgepakt bij het project "Processen 2020". Daarnaast onderzoeken wij de mogelijkheden en voor- en nadelen van een centrale inkoopfunctie. Voor het proces Inkopen beveelt de accountant een integrale registratie van verplichtingen aan. Deze aanbeveling nemen wij niet over. De gemeente Stichtse Vecht kent al een verplichtingenregistratie voor alle inkopen boven de € 10.000, hetgeen wij momenteel (uit efficiency overwegingen) als ondergrens zien.

3. Aandachtspunten Jaarrekening 2019

De accountant geeft in de Boardletter een aantal aandachtspunten voor de Jaarrekening 2019 aan. Deze zijn vooral operationeel van aard en zullen wij in de periode tot aan de jaarrekeningcontrole (maart 2020), in overleg met PSA, opvolging geven. Waar mogelijk betrekken wij de punten al bij de Jaarrekening 2019. De aandachtspunten met betrekking tot grondexploitatie en vastgoed vragen meer tijd en zullen op het moment van de jaarrekeningcontrole (nog) niet volledig gereed zijn. Deze onderdelen ronden wij naar verwachting einde 1^e kwartaal af (Meerjaren onderhoudsplan vastgoed), of betrekken wij bij het opstellen van de Programmabegroting (nota Grondbeleid). Voor de nota Grondbeleid adviseert de accountant om vast te stellen of het beleid nog in overeenstemming is met de vanaf 2019 geldende notitie Grondbeleid van de commissie BBV. Wij actualiseren het grondbeleid jaarlijks via de paragraaf Grondbeleid van de Programmabegroting. De Notitie Grondbeleid van de commissie BBV leggen wij tegen onze eigen nota Grondbeleid aan en als daar aanleiding toe is zal de nota via de lijn van de paragraaf Grondbeleid worden bijgesteld.

4. Overige onderwerpen

a. Richtlijnen vaststellen prestatielevering

De accountant adviseert te onderzoeken op welke wijze de digitale workflow voor het betalen van facturen kan worden verbeterd door het toevoegen van achterliggende documentatie. Daarnaast adviseert de accountant om na te gaan of het, op basis van risico-inschatting, mogelijk zinvol is het beleid op dit punt te heroverwegen of op te stellen. Wij onderzoeken op welke wijze het mogelijk is om passende documentatie in ons financiële systeem op te nemen als onderbouwing voor de prestatielevering. Een risico-inschatting maakt hier onderdeel van uit.

b. IT-omgeving

De accountant constateert op dit punt dat in 2019 nog niet aan alle adviezen van de vorige accountant opvolging is gegeven. Zoals de accountant in de Boardletter tevens aangeeft, is dit inmiddels opgepakt en worden op korte termijn een aantal onderzoeken uitgevoerd om aan te tonen dat de kwaliteit van de IT-omgeving verbeterd is.

c. Invoering rechtmatigheidsverantwoording 2021

Met ingang van boekjaar 2021 komt het afgeven van een rechtmatigheidsverantwoording bij de jaarrekening bij het college te liggen. Hoewel er op dit moment nog veel onduidelijkheden over de rechtmatigheidsverantwoording bestaan adviseert de accountant ons om toch op korte termijn met de voorbereidingen te starten en een plan van aanpak op te stellen. Deze voorbereidingen hebben wij inmiddels gestart en een plan van aanpak voor de invoering van de rechtmatigheidsverantwoording 2021, met als inzet aan de wettelijke eisen te voldoen, is gereed.

Wij hebben besloten de aanbevelingen die de accountant heeft benoemd op één na, te weten een volledige registratie van verplichtingen, over te nemen (zie onderdeel Kwaliteit (financiële processen voor nadere toelichting).

Met vriendelijke groet,

Burgemeester en wethouders van Stichtse Vecht,

gemeentesecretaris

burgemeester

BOARDLETTER 2019

Gemeente Stichtse Vecht

Aan de gemeenteraad van
de gemeente Stichtse Vecht
t.a.v. de auditcommissie
Postbus 1212
3600 BE MAARSSSEN

Onderwerp:

Boardletter 2019

Datum:

9 december 2019

Kenmerk:

312019001.19.289

Geachte raad,

Wij hebben, als onderdeel van de controle van de jaarrekening 2019, de interim-controle voor uw gemeente uitgevoerd. Deze controle is primair gericht op de analyse en evaluatie van de interne beheersingsomgeving en de daarin opgenomen maatregelen van interne controle. Tevens heeft deze controle als doelstelling om de aandachtspunten voor de jaarrekening 2019 te signaleren en onder de aandacht van het college te brengen.

In de managementletter d.d. 4 december 2019 met kernmerk 312019001.19.250, die primair bestemd is voor het college en het directieteam, hebben wij onze bevindingen die uit de interim-controle voortvloeien, gerapporteerd en adviseren wij over mogelijke verbeterpunten in de AO/IB. Wij hebben de (concept) managementletter op 4 november 2019 met de directeur bedrijfsvoering en op 3 december 2019 met de portefeuillehouder besproken.

Met deze boardletter informeren wij u op hoofdlijnen over de uitkomsten van onze controle. Dit verslag geeft de samenvatting van de bevindingen en aanbevelingen weer die wij met onze managementletter hebben gerapporteerd aan het college.

Volledigheidshalve merken wij op dat onze analyse en evaluatie is uitgevoerd in het kader van de door u verstrekte opdracht tot controle van de jaarrekening. De geselecteerde werkzaamheden zijn afhankelijk van de door de accountant toegepaste oordeelsvorming, met inbegrip van het inschatten van de risico's dat de jaarrekening een afwijking van materieel belang bevat als gevolg van fraude of fouten. Bij het maken van deze risico-inschattingen neemt de accountant de interne beheersing in aanmerking die relevant is voor het opmaken en het getrouwe beeld van de jaarrekening en de rechtmatige totstandkoming van de baten, lasten en balansmutaties, gericht op het opzetten van controlewerkzaamheden die passend zijn in de omstandigheden. De risico-inschattingen hebben echter niet tot doel een oordeel tot uitdrukking te brengen over de effectiviteit van de interne beheersing. Hierdoor is onze analyse en evaluatie beperkter dan dat deze zou zijn geweest in het kader van een opdracht tot het geven van een oordeel over de opzet en het bestaan van de interne beheersing als geheel en bestrijkt daarom niet noodzakelijkerwijze alle in de interne organisatie vervatte tekortkomingen.

Met vriendelijke groet,

Publieke Sector Accountants B.V.

A. Booij RA

Inhoudsopgave

Contact

De volgende personen kunnen benaderd worden bij vragen met betrekking tot deze Boardletter:

Arie Booij

Tel: 06 15092689

Arjan Sallehart

Tel: 06 15092694

1. Inleiding	2
2. Samenvatting bevindingen	5
3. Aandachtspunten Raad.....	10
4. Bijlage Rechtmatigheidsverantwoording 2021	11

1. Inleiding

Onze controleaanpak is risicogericht

Wij hebben de opdracht gekregen de jaarrekening 2019 van uw gemeente te controleren. Als onderdeel van deze opdracht hebben wij in september en oktober 2019 de interim-controle uitgevoerd. De interim-controle is met name gericht op het verkrijgen van inzicht in en het toetsen van de maatregelen van administratieve organisatie en interne beheersing, voor zover deze relevant zijn voor de controle van de jaarrekening. Onze aanpak kenmerkt zich door een risicobenadering, waarbij de focus wordt gelegd op wat fout kan gaan en tot een afwijking van materieel belang kan leiden in belangrijke jaarrekeningposten en toelichtingen. Als wij de controle van de gemeente Stichtse Vecht vanuit dit perspectief benaderen, betekent dit dat wij aandacht besteden, aan die gebieden die er toe doen en dat wij slechts in beperkte mate werkzaamheden uitvoeren op punten die niet of weinig relevant zijn.

Op 3 september 2019 hebben wij, in een pre-auditmeeting, de focus van de controle 2019 met de auditcommissie afgestemd. Op basis van de uitkomsten van deze bespreking, de aandachtspunten uit voorgaande controles en de actuele ontwikkelingen zijn de speerpunten voor de uitvoering van onze controle over het jaar 2019 bepaald.

De belangrijkste bevindingen en aanbevelingen naar aanleiding van onze interim-controle zijn in deze boardletter opgenomen. De aangelegenheden waarover wij rapporteren, zijn beperkt tot die tekortkomingen of aandachtspunten die wij tijdens de controle hebben onderkend en waarvoor wij tot de conclusie komen dat deze voldoende belangrijk zijn om aan u te worden gerapporteerd. In hoofdstuk 2 geven wij een samenvatting van de aan het college gerapporteerde bevindingen. In hoofdstuk 3 gaan wij in op de benoemde speerpunten voor de controle 2019 voor zover bij de interim geraakt. In hoofdstuk 4 ten slotte gaan wij nader in op de rechtmatigheidsverantwoording die met ingang van 2021 door het college moet worden opgesteld en in de jaarrekening moet worden opgenomen.

Aandachtspunten voor controle en rapportage

Voor de jaarrekeningcontrole 2019 onderkennen wij een aantal aandachtspunten, die een verhoogd (bruto) risico met zich mee (kunnen) brengen op een materiële fout in uw jaarrekening en die een mogelijke impact op de bedrijfsvoering kunnen hebben. Opname van een risicogebied of aandachtspunt in de onderstaande opsomming, welke wij op 3 september met de auditcommissie besproken hebben, betekent niet dat daadwerkelijk sprake is van risico's die zich daadwerkelijk voordoen, maar zijn enkel bedoeld om aan te geven dat wij hier tijdens onze controle (extra) aandacht aan zullen besteden. De risico's en aandachtspunten zijn hieronder weergegeven.

- Bestaan en waardering van activa als gevolg van schattingselementen (inschatting van levensduur en restwaarden) en de relatief grote omvang (88% van uw balanstotaal over 2018) van uw activaportefeuille.
- De waardering en risicoschatting met betrekking tot lopende grondexploitaties, inclusief de vanaf 2016 geldende regels rondom het tussentijds winstnemen.
- De waardering van in voorgaande jaren overgehevelde gronden (niet in exploitatie genomen gronden) naar de materiële vaste activa.
- Verwerking van reservemutaties als gevolg van wijzigingen in de Kadernota rechtmatigheid van de commissie BBV in 2018.

Aandachtspunten Raad

- De verantwoording en waardering van voorzieningen (personeelsvoorzieningen en onderhoudsvoorzieningen) in relatie tot de aan- of afwezigheid van actuele beheerplannen.
- Uw fiscale positie in het kader van de Vpb.
- “Management override of controls”. Dit betreft de mogelijkheid die het management heeft om specifieke controlemaatregelen te omzeilen, bijvoorbeeld door memoriaalboekingen of het schattingsproces. De specifieke aandacht voor dit risico is voorgeschreven vanuit de controlerichtlijnen en is niet uniek voor Stichtse Vecht.
- De voortgang en status van de (noodzakelijke en gewenste) verbeteringen met betrekking tot de kwaliteit van de interne beheersing in relatie tot de af te geven collegeverklaring rechtmatigheid (2021).
- De naleving van de (Europese) aanbestedingsregels.
- Risico's en onzekerheden in het sociaal domein.
- De actualiteit van de gevoerde administratie(s), gericht op de betrouwbaarheid van de (tussentijdse) informatievoorziening.
- De kwaliteit van de IT-omgeving in 2019. Zijn de aandachtspunten uit 2018 opgepakt en opgelost?
- De follow-up ten aanzien van eerder gerapporteerde aandachtspunten vanuit de interne en externe controle.

Ter voorkoming van een materiële fout in de jaarrekening heeft u voor bovenstaande risicogebieden beheersmaatregelen getroffen. Wij hebben ons tijdens de interim-controle gericht op de opzet en het bestaan van de door u ingerichte beheersingsomgeving, die deze risico's moeten verkleinen. Onze belangrijkste bevindingen leest u in deze Boardletter.

Ter voorbereiding op de controle hebben wij met u overleg gevoerd over onder meer de aandachtspunten voor de controle. U heeft ons voor het jaar 2019 verzocht om in aanvulling op bovenstaande aandachtspunten, ook specifiek aandacht te besteden aan de (financiële) beheersing van investeringskredieten.

In hoofdstuk 2 en 3 van deze Boardletter gaan wij op onze bevindingen omtrent deze onderwerpen in. Wij hebben daartoe een dashboard opgenomen, waarin wij onze bevindingen hebben samengevat, zoals deze ook in de managementletter zijn opgenomen. Onze bevindingen zijn daarbij onderverdeeld naar:

1. Onze observaties met betrekking tot uw interne beheersing.
2. Aandachtspunten voor de jaarrekening.
3. Overige opmerkingen.
4. Kwaliteit van (financiële) processen.

Voor een nadere toelichting verwijzen wij naar hoofdstuk 2.

Materialiteit

De materialiteitsbepaling bij de gemeente Stichtse Vecht is gebaseerd op het Besluit Accountantscontrole Decentrale Overheden (BADO) en op het "Controleprotocol jaarrekening Gemeente Stichtse Vecht Getrouwheid en rechtmatigheid" zoals dit op 5 maart 2019 door de raad is vastgesteld. Voor fouten is deze gebaseerd op 1% van de totale lasten inclusief dotaties aan de reserves en voor onzekerheden op 3% van de lasten inclusief stortingen in reserves. Bij onze controleplanning zijn wij vooralsnog uitgegaan van de cijfers volgens de begroting 2019. Wanneer de jaarrekening 2019 beschikbaar is, zullen wij onze materialiteitbepaling op basis van de werkelijke cijfers over 2019 herzien. Bij de interim-controle is derhalve uitgegaan van:

Bron: begroting 2019	Fouten	Onzekerheden
Materialiteit	€ 1.300.000	€ 3.900.000

Voor de controle op naleving van de WNT (Wet normering topinkomens) hanteren wij een lagere materialiteit. Deze specifieke materialiteitsberekening is verplicht gesteld vanuit het controleprotocol WNT.

2. Samenvatting gerapporteerde bevindingen aan het college

Hierna presenteren wij onze bevindingen naar aanleiding van de interim controle in één oogopslag (dashboard) zoals wij deze ook aan het college gerapporteerd hebben. Op diverse bevindingen gaan wij daarna dieper in.

Dashboard bevindingen interim controle 2019 (1)

Kwalificatie processen	Toelichting
Belastingen en heffingen 	Aandachtspunt is de interne controle op de aanlevering van brongegevens aan BSWW (straks BghU).
Inkopen 	Verplichtingen < € 10.000 worden niet geregistreerd in een verplichtingenadministratie. Dit betekent een risico voor de juiste toerekening van lasten aan boekjaren. Vastlegging prestatielevering in de digitale workflow in Key2Financiën verdient aandacht.
Aanbesteden 	De rechtmatigheid van aanbestedingen is niet voldoende preventief geborgd. U dient achteraf (nog) vast te stellen of de inkopen rechtmatig zijn aanbesteed.
Algemene uitkering 	De uitgevoerde interne controle zijn in opzet sterk, maar worden niet zichtbaar vastgelegd.
Afschrijvingen 	Er wordt geen zichtbare interne controle uitgevoerd op de juistheid van de ingevoerde afschrijvingspercentages in de activamodule. Daarnaast wordt de juistheid en volledigheid van de geboekte afschrijvingslasten niet zichtbaar gecontroleerd.
Inkomende subsidies 	Projectadministraties zijn in opzet niet altijd toereikend ingericht om projecten te kunnen beheersen (in tijd en geld), waardoor het afleggen van verantwoording bemoeilijkt wordt. Daarnaast is geen register van inkomende subsidies beschikbaar.

Processen zijn opgenomen voor zover wij daar in het kader van de interimcontrole 2019 reeds aandacht aan hebben besteed (opzet, bestaan en gegevensgerichte werkzaamheden) en te rapporteren bevindingen hebben. Dat betekent dat dit jaar nog niet alle processen in het dashboard zijn opgenomen omdat wij voor deze processen nog geen totaalbeeld hebben. We hebben al wel aandacht besteed aan de processen Sociaal Domein, Subsidieverstrekingen, Personeel en Omgevingsvergunningen en daar op dit moment geen aanbevelingen bij.

Legenda:

- Aandachtspunt in de interne beheersing. Opvolging noodzakelijk op (middel)lange termijn. Wij adviseren u een planning te maken om de bevinding op te volgen.
- Bevinding die op korte termijn opvolging behoeft (uiterlijk vóór het opstellen van de jaarrekening 2019).

Dashboard bevindingen interim controle 2019 (2)

Observaties interne beheersing	Aandachtspunten jaarrekening 2019	Overige opmerkingen
Stel op korte termijn een plan van aanpak op om in de jaarrekening 2021 een rechtmatigheidsverantwoording op te kunnen nemen.	Onderbouw de waardering van de belastingvorderingen en daarmee de voorziening voor mogelijke inbaarheid.	U heeft geen richtlijnen opgesteld voor het vaststellen van de prestatielevering.
Versterk de interne beheersing in de 1e en 2e lijn, waardoor de verbijzonderde interne controle een grotere bijdrage aan uw organisatieontwikkeling kan leveren.	Wij adviseren u de impact van de Notitie Grondbeleid (commissie BBV) na te gaan voor uw (lopende) grondexploitaties en de (mogelijke) gevolgen voor de jaarrekening 2019 te beoordelen.	U stelt niet regelmatig zichtbaar vast of valideert dat de gehanteerde afschrijvingstermijnen (nog) passend zijn en aansluiten op de verwachte levensduur van een actief.
Actualiseer de scoping voor de jaarrekening 2019 en de VIC 2020, zodat uw VIC zich kan blijven toespitsen op de risicovolle posten en stromen.	Geef inzicht in uw schattingsproces rondom de waardering van de grondexploitaties en valideer (zichtbaar) de daarbij gehanteerde uitgangspunten en veronderstellingen en zet de gerealiseerde uitkomsten af tegen de gemaakte inschatting.	De "Notitie Grondbeleid in begroting en jaarstukken" (juli 2019; commissie BBV) is met ingang van 2019 op uw begroting en jaarstukken van toepassing. Deze notitie is niet in uw huidige grondbeleid (2013) verwerkt.
Het is van belang materiële (financiële) processen regelmatig te actualiseren en het bestaan van beheersmaatregelen te documenteren. Uw project "Processen 2020" kan hier in opzet een belangrijke bijdrage aan leveren.	Uw onderhoudsplan voor groot onderhoud maatschappelijk vastgoed is verouderd (2014). Daarnaast werkt u momenteel aan een nieuw strategisch vastgoedplan. Dit kan impact hebben op de waardering van de getroffen voorziening in de jaarrekening 2019.	Er is gedeeltelijk opvolging gegeven aan adviezen over de verbetering van de IT-omgeving. Door het ontbreken van een IT-audit heeft u geen integraal inzicht of uw IT-omgeving voldoet aan de eraan te stellen eisen in het kader van de interne en externe controle. Dat betekent dat er bij de uitvoering van de VIC voor een overwegend gegevensgerichte controle aanpak gekozen moet worden.
Laat uw intern controleplan mee ontwikkelen met de stappen die uw organisatie maakt, om te borgen dat u blijvend alle relevante onderdelen van uw interne beheersing raakt.	De jaarrekening 2018 wijkt op onderdelen af van het BBV. Voor 2019 dient dit hersteld te worden.	
Integriteit en ethiek staan duidelijk op uw agenda. Ons advies is om een (fraude)risicoanalyse uit te voeren en die te verbinden met uw VIC.	De voorziening onderhoud wegen is mogelijk hoger dan noodzakelijk. De uitgaven in het plan zijn niet aangesloten op de werkelijke uitgaven. De aanvaardbaarheid van de uitgangspunten die aan het plan ten grondslag liggen is niet getoetst.	

Observaties interne beheersing

In de afgelopen jaren heeft het college samen met de organisatie veel tijd en energie geïnvesteerd in het opzetten en verbeteren van processen en interne controlemaatregelen, met als doel om te komen tot een stabiele beheerssituatie en in control te komen en te blijven. In de afgelopen jaren stuurde het college daarbij vooral op de uitkomsten van de verbijzonderde interne controle achteraf. Deze interne controle was (en is) vooral gebaseerd op het uitvoeren van steekproeven waarmee u de getrouwheid en rechtmatigheid van baten en lasten vaststelt. Door het steeds volwassener worden van de organisatie is het naar onze mening van belang om de kwaliteitsbeoordeling mede te gaan baseren op een beoordeling van de controlemaatregelen die door de organisatie zelf reeds worden uitgevoerd om relevante risico's af te dekken: van repressieve controles met "bevindingen achteraf" naar zekerheid aan de voorkant. Deze (beoogde) kwaliteitsimpuls aan de eigen organisatie vinden wij daarnaast een goede ontwikkeling die past bij het beleid dat het college op termijn zelfstandig de rechtmatigheidsverantwoording moet afgeven.

Onze controleaanpak is naast het controleren van de jaarrekening gericht op het verbeteren van de bedrijfsvoering inclusief digitalisering hiervan. In onze controle hanteren wij daarvoor het zogenaamde "3-lines of defence model". Dit model geeft handvatten om te beoordelen waar in de interne beheersing risico's worden ondervangen:

- In de **eerste lijn**: in het primaire proces, onder verantwoordelijkheid van de proceseigenaar.
- In de **tweede lijn**: in de ondersteunende processen zoals financiën, HR en projectmanagement, waar "checks and balances" zijn ingericht om fouten te signaleren.
- In de **derde lijn**: in de verbijzonderde interne controle achteraf.

In het algemeen zien wij dat de afgelopen jaren steeds meer, bij organisaties als uw gemeente, wordt ingestoken op een verdere versterking van processen en de kwaliteitsverbetering van de interne beheersing. Dit laatste heeft grote raakvlakken met de accountantscontrole. Bij de accountantscontrole wordt steeds meer naar de kwaliteit van de interne beheersing gekeken (de waarborgen die een organisatie moet treffen of heeft getroffen of risico's te beperken) in plaats van achteraf vaststellen of zaken goed of fout gegaan zijn.

Als we kijken naar de huidige organisatie zien wij dat uw gemeente nog zoekende is hoe zij de tweede lijn adequaat kan inrichten. Bijvoorbeeld hoe de rol van het Team Audit past binnen het borgen van de maatregelen in de eerste lijn zonder gelijk op te schuiven naar een vervangende controle in de derde lijn. Anderzijds zien we dat de derde lijn een belangrijke rol heeft in de externe verantwoording en goede stappen zet. Wel zien we dat zij zich ook nog bezig houdt met het oplossen van bevindingen in de eerste lijn, waar idealiter zij een bijdrage zouden willen doen aan de doorontwikkeling van de organisatie.

Aandachtspunten jaarrekening

In de eerste lijn, de primaire afdelingen, hebben wij een aantal waarnemingen waar verbetering mogelijk is gerapporteerd aan het college. Resumerend kan gesteld worden dat doorontwikkeling op onderdelen mogelijk is, en dat het college zal moeten bepalen in welke lijn zij maatregelen wil implementeren. Hierbij is het van belang dat het college maatregelen implementeert die passen binnen de wijze waarop de zij de interne controle wil inrichten. Ook met de huidige inrichting is een totstandkoming van een getrouwe en rechtmatige jaarrekening mogelijk, echter kost dit op onderdelen (voor zowel de organisatie als ons) veel tijd doordat niet gesteund kan worden op maatregelen in het primaire proces.

Overigens vinden wij dat de VIC in de derde lijn een waardevol onderdeel van de interne beheersing van uw gemeente is. Een van de doelstellingen van de VIC-werkzaamheden is dat de externe accountant hierop (voor het afgeven van een controleverklaring voor de jaarrekening) effectief gebruik kan maken. Wij hebben tijdens de interim-controle daarom op diverse momenten afstemming en overleg gehad met uw VIC-medewerkers over uitgevoerde en uit te voeren werkzaamheden. Verder worden wij actief gevraagd om u van input te voorzien op de onderdelen waarop u zich kan verbeteren en, waar mogelijk, hierin ook te ondersteunen.

Wij menen dat waarde van de VIC-werkzaamheden nog vergroot kan worden dat als bevindingen worden gedaan wordt meer aandacht wordt besteed aan welke gevolgen deze hebben voor de rest van de geplande VIC-werkzaamheden. Dit is zeker in het kader van de rechtmatigheidsverantwoording van belang om te komen tot een oordeelvorming.

De belangrijkste bevindingen zijn verder opgenomen bij het onderdeel "observaties interne beheersing" in het dashboard wat wij hiervoor in deze boardletter hebben opgenomen.

Belangrijke aandachtspunten voor het college ten aanzien van de jaarrekening 2019 zijn:

- De onderbouwing van de waardering van de vorderingen op uw belastingdebiteuren (voorziening voor oninbaarheid) gelet op uw afhankelijkheid van derden (Belastingsamenwerking SWW-gemeenten);
- De verantwoording van uw (lopende) grondexploitaties (inclusief de mogelijke tussentijdse winstneming) op basis van de Notitie Grondbeleid van de commissie BBV. Omdat uw grondbeleid verouderd is, zijn mogelijk uw eigen richtlijnen niet meer overeenkomstig het BBV.
- Inzicht geven in het schattingsproces rondom de waardering van de grondexploitaties.
- Het bepalen van de mogelijke impact van het strategisch vastgoedplan op de waardering van activa en de getroffen onderhoudsvoorziening voor maatschappelijk vastgoed. Wij stelden vast dat uw huidige onderhoudsplan van 2014 dateert en daarmee verouderd is.
- Het voldoen aan de verslaggevingsvoorschriften. Op onderdelen stelden wij vast dat uw jaarrekening 2018 niet aan het BBV voldeed. Voor 2019 dient dit hersteld te worden.
- Het beoordelen van de voorziening onderhoud wegen in relatie tot de gerealiseerde activiteiten en uitgaven in voorgaande jaren en de aanvaardbaarheid van de uitgangspunten (eenheden en prijzen). In de afgelopen jaren is het saldo van de voorziening hoger geworden dan waar in het onderliggende plan van uit was gegaan.

Overige opmerkingen

Wij hebben het college onder meer de volgende adviezen gegeven:

- Ten behoeve van het betalen van facturen wordt momenteel vooral gesteund op de werking van de digitale workflow in uw financieel pakket. Omdat er nog sprake is van leemten in de kwaliteit van de IT-omgeving en omdat de prestatieverklaring in de digitale workflow niet stelselmatig wordt onderbouwd met achterliggende documentatie, is het achteraf lastig om de prestatieverklaring vast te stellen. Wij hebben het college geadviseerd hier aandacht aan te besteden. Daarnaast hebben wij het college geadviseerd om te onderzoeken of, op basis van uw risico-inschatting, het mogelijk zinvol is om uw beleid hieromtrent te heroverwegen of op te stellen. Wij denken dat een meer risico-gerichte benadering rond de verplichte vastlegging van documentatie voor de prestatieverklaring relevanter en effectiever kan zijn. Hiervoor dienen dan wel duidelijke richtlijnen te worden opgesteld en gecommuniceerd met uw medewerkers. Voor posten waar u op voorhand geen risico ziet in de prestatieverklaring kan dan volstaan worden met de digitale autorisatie (en eventuele korte toelichting) en zou dan geen onderbouwende documentatie in uw administratie worden opgenomen. Voor de risicovolle(re) posten dient u er dan uiteraard strikt op toe te zien dat de documentatie wel aanwezig is.
- Er is in 2019 gedeeltelijke opvolging gegeven aan de adviezen die uw voorgaande accountant heeft gegeven over de verbetering van de IT-omgeving. De integrale toetsing van de betrouwbaarheid van het systeem van geautomatiseerde (financiële) gegevensverwerking is voornamelijk nog geen onderdeel van uw interne beheersing geweest in 2019. Daarmee bestaat nog geen integraal inzicht of uw geautomatiseerde gegevensverwerking voldoet aan de eraan te stellen eisen in het kader van de interne en externe controle. Zolang aan belangrijke randvoorwaarden om te kunnen steunen op de geautomatiseerde gegevensverwerking niet geheel wordt voldaan, loopt u in opzet mogelijk risico's. Daarnaast heeft dit ook impact op de uitvoering van de VIC. Nu moet voor een overwegend gegevensgerichte controle aanpak gekozen worden. Wanneer bij de VIC gesteund kan worden op functiescheidingen en autorisaties binnen de processen, zou dat een belangrijke (arbeidsbesparende) impact kunnen hebben op uit te voeren controles. Overigens heeft het college hier inmiddels opvolging aan gegeven en worden, op korte termijn, een aantal onderzoeken uitgevoerd, waarmee het college gaat aantonen dat de kwaliteit van de IT-omgeving verbeterd is.

Kwaliteit financiële processen

Bij de controle hebben wij diverse financiële processen onderzocht. De belangrijkste gerapporteerde bevindingen hebben betrekking op:

- De zichtbare interne controle op de aanlevering van brongegevens aan BSWW.
- De tijdige en volledige registratie van verplichtingen en daarmee de juiste toerekening van lasten aan boekjaren.
- Het vaststellen van de rechtmatigheid van aanbestedingen. Dit is momenteel nog onvoldoende preventief geborgd en moet jaarlijks achteraf door u vastgesteld worden.
- De zichtbare interne controle op de juistheid van de berekeningsvariabelen bij de vaststelling van de algemene uitkering.
- De validatie van de gehanteerde afschrijvingstermijnen en de zichtbare interne controle op de geboekte afschrijvingskosten.
- De kwaliteit van de projectadministraties voor inkomende subsidies en het registreren van subsidierechten in een inkomend subsidieregister.

Wij verwijzen u verder naar het hiervoor opgenomen dashboard.

3. Aandachtspunten Raad

Kredietbeheersing investerings

Aan dit onderwerp besteden wij bij de controle van de jaarstukken aandacht. Over onze eventuele bevindingen zullen wij u met ons accountantsverslag op de hoogte brengen.

4. Bijlage Rechtmatigheidsverantwoording 2021

Invoering rechtmatigheidsverantwoording – zorg dat u op koers blijft!

In de meicirculaire 2018 heeft het ministerie van BZK aangegeven dat met ingang van het boekjaar 2021 het college zelf een rechtmatigheidsverantwoording bij de jaarrekening moet afgeven. Tot en met de jaarrekening 2020 geeft de accountant bij de jaarrekening van uw gemeente een controleverklaring af, met daarin een oordeel over de getrouwheid en rechtmatigheid. Dat tweede oordeel, over de rechtmatigheid, verdwijnt vanaf de jaarrekening 2021. Het wordt vanaf dan de taak van het college zelf om zich daarover te verantwoorden aan uw raad. In de rechtmatigheidsverantwoording in de jaarrekening. Als accountant stellen wij vervolgens vast dat de rechtmatigheidsverantwoording een getrouw beeld geeft van de werkelijkheid.

Over de invoering van deze rechtmatigheidsverantwoording en wat dit allemaal voor uw organisatie betekent, is de afgelopen periode (onder andere door het ministerie van BZK, de commissie Depla, de VNG et cetera) veel geschreven, maar is ook nog sprake van veel onduidelijkheden. Ook al is nog niet duidelijk op welke wijze de rechtmatigheidsverantwoording precies tot stand komt, hebben wij het college geadviseerd om op korte termijn te beginnen met de voorbereidingen en een plan van aanpak op te stellen. Op basis van dit plan van aanpak en de tussentijdse evaluaties daarbij, kan het college borgen dat zij 2022 in staat is om de rechtmatigheidsverantwoording voor het boekjaar 2021 op te stellen.

Schematisch zien wij dit als volgt (zie hiernaast):

Ook de VNG raadt u aan niet te wachten tot 2021. Vragen die het college zichzelf hierbij kan stellen zijn (aldus de VNG):

1. wat zijn uw ambities aangaande de rechtmatigheidsverantwoording en het eventueel breder trekken naar een "in control statement"? En hoe raken deze ambities de inrichting van onze bedrijfsvoering?
2. wat is er voor nodig om zelf (als college) straks een rechtmatigheidsverantwoording af te kunnen geven? Hebben we al voldoende expertise in huis of moeten we samenwerking in de regio opzoeken?
3. in hoeverre zijn we nu al in staat om zelf een oordeel te geven over de financiële rechtmatigheid van onze belangrijkste processen? Is onze verbijzonderde interne controlefunctie bijvoorbeeld al zodanig opgezet dat, we aan het eind van het jaar al een totaalconclusie kunnen trekken met vertaling naar de balans en staat van baten en lasten zijn opgenomen?
4. kunnen we al eerder proberen om zelf een (deel van de) rechtmatigheidsverantwoording op te stellen, vooruitlopend op de wettelijke verplichting? Die we dan ook gebruiken voor de afstemming en voorbereiding op de externe accountantscontrole?

De huidige transitie die de organisatie doormaakt op het gebied van interne beheersing, kan naar onze mening een belangrijke rol spelen bij het opstellen van het plan van aanpak. Wij hebben het college derhalve geadviseerd om de (te nemen) stappen die u maakt op dit terrein mee te nemen in het op te stellen plan van aanpak.